

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Juris Canonici A. R.P. Paulo Laymanno Societatis Jesu Theologo SS.
Canonum In Alma, Catholica, Et Episcopali Universitate Dilingana
Professore Qvondam Ordinario, Prælectionibus Academicis Illustrati

Laymann, Paul

Dilingæ, 1673

Capitvlvm Vlt. Licet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62587)

biti aut contractus, quod per citationem præuentus effugere non possit Iudicis potestatem, quod minus contra illum procedi possit tanquam contumacem, nisi se sistat & respondeat, uti dicitur in c. sequente.

NOTANDVM II. Transferens domicilium ex loco statim liberatur iurisdictione, quamprimum territorio egressus est, ita ut nisi per citationem antè præuentus fuerit, contra eum iurisdictione exerceri non possit. Excipe, nisi in loco mutati domicilij contractum instituerit, tum in optione actoris est illum convenire, seu in loco domicilij acquisiti, seu domicilij relicti, ubi contraxerat. Ita intelligi debet lex secunda. C. de iurisd. & docet Speculator lib. 2. part. 1. de competentis Iudicis aditione. §. 1. n. 33. Felin. hic n. 1. Qui rectè limitat, nisi vna cum mutatione domicilij aut iurisdictionis mutetur etia status personæ, ut si quis clericus ordinatus vel religiosus effectus sit, ratione contractus antea instituti conveniri debet coram Iudice ecclesiastico, non civili; idemque dicendum, si quis post commissum delictum ad statum ecclesiasticum se conferat, dummodo citatione præuentus non sit, alioquin enim Iudex secularis saltem ad multam pecuniariam procedere potest. Vide quæ dixi lib. 4. Th. mor. tr. 9. c. 4. q. 3.

Ex dictis solvuntur casus. Primus, Visitator Ordinis præcepit Priori vel Abbati Monasterij, ut è loco non discederet; quia eum visitare vellet: Prior post acceptum mandatum legitimam auctoritate transfertur ad alterius Prouinciæ Monasterium: quæritur, an per hanc translationem liberatus sit à Visitatore prioris Prouinciæ. Rectè respondet Abbas hic n. 10. vel Visitator Ordinis visitare voluit ratione officij, & deposito officio liberatus est, vel voluit eum visitare ratione commissi criminis, tum per mandatum permanendi censetur præuentus, quippe cum sit instar citationis efficientis personam, sed in priore casu mandatum afficiebat personam.

Alter casus. Episcopus ob præcedens aliquod factum tulit sententiam, vel particularem, videl. nisi Titius, qui rem abstulit, in-

tra mensem restituat, aut satisfaciat, in excommunicationem cadat, vel generalem, videl. qui hanc rem abstulit, nisi intra mensem restituat, excommunicatus sit: utroque casu in excommunicationem labetur iniustus rei detentor, nisi conditionem impleat, etsi interea forum mutaret, uti tradit Gl. in c. præterea, 40. ver. impedire, de appellat. Abb. cit. n. 10. Sayrus in thesauro, lib. 1. c. 11. n. 19. quia talis sententia censetur iudicialis, per quam persona præuenta & comprehensa est, ita ut mutatione fori non tollatur. Ceterum, si nudum præceptum subdito nullà præcedente eius culpa impositum sit, v. g. clerico Sacerdoti, ut quot diebus dominicis sacrificet, postquam is iurisdictione præcipientis solutus fuerit, etiam à præcepto liber erit, uti Sayrus l. c. notauit.

CAPITVLVM Vlt.

Licet.

PARAPHRASIS.

Cum Episcopus quidam Romæ ut peregrinus versaretur, aliquis ei litem mouit, sed ille exceptionem fori declinatoriam opposuit, eò quod nec ratione delicti, nec contractus, neque domicilij, neque rei litigiosæ apud Sedem Apostolicam forum sortiretur. Hanc exceptionem reiecit Gregor. IX. quia licet ordinariè his tantum de causis aliquis forum sortiatur, tamen speciale hoc habet Ecclesia Romana, cum sit omnium ecclesiarum magistra, quod in ea reperti compelli possint ad respondendum, nisi ob necessariam causam eò aduenissent, tum enim ius habent, litem domum suam reuocandi.

SUMMARIUM.

1. Ordinarius modus declinandi forum iudicis est, si reus conuentus dicat, se iurisdictioni subditum non esse, & dicitur hæc exceptio fori declinatoria ratione personæ, præterquam alie adhuc due sunt, vna, ratione causæ; altera, ratione loci.

k 2. Qua-

2. Quatuor modi sunt ordinarij acquirendi forum. 1. Ratione delicti. 2. Contractus. 3. Domicilij. 4. Rei sita in territorio: precipue est domicilij, presertim habitationis. Extraordinarie aliquis conueniri potest Roma, si ibi existat, & per spontaneum consensum ac prorogationem possunt se laici subicere iurisdictioni aliena, etiam in causis criminalibus, saluo interim iure iudicis ordinarij.
3. Ratione delicti unusquisque efficitur subditus eius, in cuius territorio deliquit.
4. Excipe primo, nisi consuetudo regionis obtineat, ut reus fugiens ex loco delicti ad ciuitatem confederatam, ibi puniri possit, vel remitti.
5. Excipe secundo, si statutum loci sit, ut fur famosus, seu qui furti repetuit, suspendatur, eius furtum in loco commissum aggrauatur ex furtis alibi commissis.
6. Excipe tertio, vagabundus, ubicunque reperitur, puniri potest de delictis ubique commissis.
7. Excipe quarto, quod ob grauissimū crimen aliquis, proscribi possit, facta potestate alys eum occidendi, ubicunque deprehensus fuerit.
8. Si delinquens in diœcesi, aut territorio, inde discesserit, non praeventus citatione, desinit esse iurisdictioni subiectus, ut postea comparere non teneatur.
9. Si reus ex loco delicti fugiat in aliud territorium suum sub eodem principatu, tum index requisitus à iudice domicilij reum capere & remittere debet. In Germania autem huius remissionis nulla est obligatio, sed criminosus puniri potest in loco Imperij, ubi repertus fuerit.
10. Si territorium, ad quod reus fugit, est in alieno principatu, iudex delicti à iudice territorij, in quo moratur reus, petere potest, ut arreslando eum compellat ad satisfactionem. Neuter autem index personam secundum se punire potest, nisi in casibus extraordinarijs.
11. Clericus, qui crimen commisit in hac diœcesi, si fugiat in aliam, potest ab Episcopo loci, in quo reperitur, citari, & capi, eumque remittere ad Episcopum delicti, vel potius domicilij seu beneficij.
12. Si iudicis officiales reum persequantur, dum in aliud territorium fugiendo saluare se nititur, debent post fines sui territorij desistere, nisi reus sit latro, prado, aut publica pacis violator, religiosus fugitiuus vel apostata.
13. Peregrinus delinquens in territorio alieno puniri debet secundum statuta loci, ubi deliquit, si factum prohibitum sit communi iure, tam in loco delicti, quam domicilij.
14. Si factum tantum est prohibitum in loco delicti per propriam legem, puniri non debet peregrinus, nisi scandalum dederit, aut leges sint, qua specialiter concernant publicam tranquillitatem, aut pacificam communicationem peregrinorum cum incolis.
15. Quando dicitur ratione contractus forum acquiri, nomen contractus latissime sumitur, ita ut etiam quasi contractus tutelam, curam &c. comprehendat.
16. Non omnes peregrini contrahentes in loco, ubi contrahunt, conueniri possunt, sed y tantum, qui expresse vel tacite se obligant ad retraditionem, vel solutionem ibi faciendam.
17. Contrahens repertus in loco, ubi contraxit, ab eius loci iudice ordinario citari potest in illa causa, & compelli ad comparandum, & si contumaciter non compareat, nec sati faciat, missio fieri potest in bona, & possessiones eius.
18. Iudex domicilij iurisdictionem habet in personam, etiam extra territorium commorantem, ita ut quog, delinquentem extra illud, nisi praeventus sit, citare, punire, & ob contumaciam etiam excommunicare iudex ecclesiasticus domicilij possit, & concurrat cum iudice delicti.
19. Et hac locum etiam habet in ys, qui quasi do-

si domicilium habent in aliquo loco, videl. studiosi in Academia, milites praesidiarii, famuli & ancilla, vt in eo conueniri possint super contractibus & delictis, etiam alibi commissis.

20. Orta controuersia de re immobili in alio territorio sita, si res feudalis non sit, in optatione actoris est, agere coram iudice domicilij, vel loci, in quo res sita est.
21. Aduena ex quacunque causa seu delicto, etiam alibi commissio, Roma conueniri potest; accedentes autem illuc ex causa necessaria, vel quasi necessaria, v. g. in causa ecclesiae sitae, vel vt legatus &c. petere potest, vt causa domum reuocetur, seu ad iudicem domicilij.

NOTANDVM I. Ordinarius modus declinandi forum iudicis est, si reus conuentus dicat se iurisdictioni subditum non esse vno ex quatuor modis positus in textu; & dicitur haec exceptio fori declinatoria ratione personae, praeter quam sunt aliae duae declinatoriae exceptiones, vt docet Clarus in pract. q. 31, n. 1. videl. ratione causae, vt si laicus conuentus coram iudice seculari in causa decimarum, vel iuris patronatus dicat eam ecclesiasticam esse, & ad forum ecclesiasticum spectare, ac denique ratione loci, videl. si aliquis in loco exempto vel extra tribunal iudicis ordinarij conuentus excipiat locum non esse competentem.

NOTANDVM II. Quatuor sunt modi ordinarij, quibus aliquis forum acquirat, seu iurisdictioni subiiciatur, ratione delicti, contractus, domicilij, & rei sitae in territorio. Dixi hos esse modos ordinarios; extraordinarie autem aliquis conueniri potest Romae, si sibi existat, cum ea communis omnium fidelium patria sit, deinde per spontaneum consensum ac prorogationem subiicere se possunt iurisdictioni alienae etiam in causis criminalibus, vt ex communiore docet Farinacius lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 4. Ita tamen vt iudici ordinario ius integrum maneat, ex officio procedendi contra criminofum. Inter quatuor illos modos acquirendi iurisdictionem praecipuus est domicilium, praesertim

habitationis, vt dixi in c. praeced. Verum de singulis modis speciatim agemus.

De iurisdictione contracta in loco ratione delicti Dico I. Vnusquisque ratione delicti efficitur subditus eius, in cuius territorio deliquit. Ita habetur hic, & c. postulasti. 14. hoc tit. & c. 1. de raptoribus.

NOTA verba singula. Primò dictum est Vnusquisque, nam etiam locum habet, si persona in dignitate constituta sit, vt, si Episcopus in aliena dioecesi, vel Archiepiscopus extra prouinciā suam delinquat, ab ordinario eius loci Episcopo puniri poterit, quia iudicatur vt persona priuata, sicuti ex communi docet Abb. hic n. 6. Clarus in praxi q. 35. n. 14. idemque tradit hic Felinus de exemptis regularibus & secularibus, quòd ratione delicti commissi in loco secundum se non exempto ab Ordinario loci citari & puniri possint, perinde vt peregrini. Verum Tabiena ver. excommunicatio, monet, Archiepiscopos & regulares priuilegium Apostolicum habere, vt etiam ratione delicti a locorum ordinarijs exempti sint. Talibus verò priuilegijs, quod ad regulares attinet, non nihil derogatum est in Trid. sess. 25. c. 14. de regular.

Secundò dictum est: Quòd aliquis subditus efficitur ratione delicti, quare cum peregrini non obligentur statutis, & generalibus sententijs locorum, in quibus pro tempore versantur, ideòque eas non obseruando nihil delinquant; consequens est, quòd ob eam causam citari aut puniri non possint, sicuti explicauimus lib. 1. Th. mor. tr. 5. p. 1. c. 4. coroll. 2. Igitur tradita doctrina de acquisitione fori per delictum, locum tantum habet in transgressione legum, quibus etiam peregrinus obligatur, seu quia diuini iuris sunt, seu quia positiui iuris communis, vt si peregrinus in ciuitate blasphemet, aut carnes interdieto die comedat.

Denique dixi necesse esse, vt in territorio delictum committatur, at verò ob delicta alibi commissa non potest peregrinus puniri, cum eorum ratione non sit subditus, & ita ex communi docet Farinac. cit. q. 7. n. 5. Clarus in pract. q. 38. n. 16.

k 2

Sed

4 Sed excipiendum est I. Nisi consuetudo regionis obtineat, ut reus ex loco delicti fugiens ad civitatem confederatam, inibi puniri possit, vel remitti. Qua de re Bart. in l. non dubito. ff. de captivis. Farinaeus cit. q. 7. n. 2.

5 Excipiendum II. Si statutum loci sit, ut fur famosus, seu qui furta repetiuit, suspendatur, eius furtum in loco commissum aggravatur ex furtis alibi commissis. arg. l. 3. iuncta Gl. C. de Episcopali audientia, & docet Clarus lib. 5. sententiarum. §. furtum. n. 10.

6 Tertio excipitur, vagabundus, vbiunque reperitur, puniri potest de delictis vbiis commissis, quare dici solet, quod vagus, id est, qui nullibi domicilium habet, vbiunque fortitur forum. Ita Gl. recepta in l. 2. ver. reperiuntur, vbi de criminibus. Bernardus Diaz in practica criminali canonica. c. 9. in fine. Cauarruias. & dixi lib. 5. Th. mor. tr. 6. c. 10. n. 7.

7 Excipitur IV. Quod ob gravissimum crimen aliquis proscribi possit facta potestate alijs eum occidendi, vbiunque reperiat. Qua de re dixi lib. 3. Th. mor. tr. 4. Sed

QVÆRITUR I. Si Titius existens in diocesi Augustanâ famulo suo mandavit, ut clericum persecuteret, qui eum percussit in diocesi Constantiensi, vtri Ordinario Titius ratione delicti subiectus sit. Resp. cum Abbate hic, n. 27. Felin. n. 14. Claro. q. 38. n. 6. quod Constantiensi, inspicitur enim locus, vbi delictum factum est, idemq; dicendum de ratu habente, quod suo nomine in alia diocesi homicidium commissum est, teste Claro cit. l. n. 7. Idem quoq; eadem ratione tradit Bart. in l. libellorum, n. 7. de accusat. de iaculante ex diocesi vnâ, & occidente existentem in diocesi alterâ, subiectum esse Episcopo loci, vbi homo occisus est, & est probabilis sententia; sed altera comunior, quam secutus sum lib. 5. Th. mor. tr. 5. c. 5. n. 7. quod ab utroq; Episcopo citari possit, & detur locus præuentioni, sicuti si quis in confinibus hominem occidisset, in eo verò omnes consentiunt, si vulnus homini inflixeris in hac diocesi, qui abiens mortuus est in altera, præferendum esse iudicem loci, vbi percussio facta, quia ibi cen-

setur delictum, ipsumque adeò homicidium commissum, vbi causa efficax posita, & in subiectum deriuata est, ut docet Bartol. l. cit. argum. l. ait lex, ff. ad l. Aquiliam: & consentiunt, quæ dixi cit. c. 1. n. 8. de homicidio iniurioso.

Dico II. Si delinquens in diocesi, aut territorio inde discesserit, nõ præuentus citatione, desinit esse iurisdictioni subiectus, ut postea citatus comparere non teneatur. Sumitur ex Clem. 2. de sent. & re iudicat & docet hic Innoc. n. 1. Abb. n. 8. Fel. n. 1. Stephanus Auila de censur. p. 2. c. 3. dub. 2. concl. 2. Rationem dat Gl. in Clem. 1. hoc tit. Quia delinquens in territorio non est subditus absolute, sed tantu respectu loci, dum ibi existit, quare si egrediat, desinit esse subditus quoad personam, quia tamen ratione delicti compelli potest ad satisfaciendum pro iniuria ac damno, ideo si bona ibi reliquit, ea occupari possunt à Iudice delicti, si requisitus satisfacere aliter nolit, vti Innoc. & Abb. hic docent, Imola n. 7.

Dixi autem, nisi citatione præuentus sit, nam si præuentus sit, postea iterum etiam extra territorium existens citari potest, & propter contumaciam excommunicari, eò quod per citationem in territorio factam comprehensus sit, & subiectus in ordine ad hanc causam, vti docet Dominicus in c. 1. colu. 3. & 4. hoc tit. in 6.

QVÆRITUR II. Quid agendum, si reus ex loco delicti fugiat in aliud territorium, manebitne impunitus? Resp. Vel territorium est sub eodem principatu, tum Iudex requisitus à Iudice domicilij reum capere & remittere debet, ut videre est apud Couarruiam in pract. c. 10. n. 11. Francum in cit. §. contrahentes, n. 13. quamquam in Germania huius remissionis nullam obligationem esse, sed quemuis criminofum in loco Imperij, vbi repertus fuerit, puniri posse dixi lib. 3. Th. mor. tr. 6. c. 5. n. 15. Vel territorium sub alieno principatu est, tum Iudex delicti instare potest apud Iudicem, in cuius territorio reus moratur, ut arrestando eum compellat ad satisfactionem pro damno & iniuria, sicut quilibet creditor id petere potest, si debitor de fuga suspectus sit.

vbi

vti docet Couarruias l.c. n. 10. Sed personam secundum se neuter Iudex punire potest (nisi in casibus suppositis supra ante q. 1. dicendo 1.) idque per accidens censerit debet ob defectum jurisdictionis, vti docet Farinacius q. 7. n. 30. & videri potest Clarus q. 38. n. 20.

11 Corollarium. Si clericus in hac diocesi crimine committat, ob quod spectato communi jure puniendus sit, & inde fugiat in quamcunque diocesim, ab Episcopo loci, in quo reperitur, citari & capi potest, non vt ipsum puniat (nisi regionis consuetudo permittat) sed vt eum remittat ad Episcopum delicti, vel potius ad Episcopum domicilij seu beneficii, vti hic notauit Franciscus l. c. Ratio est, quia episcopatus omnes sub eodem Principe sunt, videlicet Papa, qui lege publica iubet facinorosos clericos constringi ac puniri: Igitur vnus Episcopus alteri auxilium præbere potest, & quandoque debet. Id verò tunc maximè locum habet, si reus in suspensione aut excommunicatione contumaciter persistat, quia ita continuè Ecclesiam offendit, consequenter subiacet quodammodo jurisdictioni Episcopi, in cuius diocesi versatur, saltem vt ad emendationem & absolutionem petendam compelli possit.

12 QVÆRITVR III. Si Iudicis officiales reum persequantur, dum in aliud territorium fugiendo saluare se nititur, debentne desistere post fines sui territorij? Videtur affirmandum, quia realem capturam exercendo in alienam terram, jurisdictionem inuadere censerentur, quamobrè ita captus contra iura statim relaxari debet, sicut tradit Gaill l. 1. de pace publica, c. 16. n. 25. Qui excipit, nisi sint latrones, prædones, vel similes pacis publicæ violatores, quorum persecutio in Imperio extra territorium persequentis continuari potest constitutione imperiali Augustæ promulgata Anno 1559. §. *Unde notet*. Multo verò id magis locum habet in religiosis fugitiuis aut apostatis, quòd à Prælato ordinis vel ex mandato eius ab alio quocunque Iudice vbiq; capi & reduci possunt, ob personalem eorum obligationem, ar-

gum. l. 1. C. vbi quis de curiali, vbi id Baldus annotauit, generalem regulam tradens: omnes homines, qui debent obedientiam perpetuam, si ab obedientia fugiunt, possunt propria auctoritate capi, vt si monachus fugiat à monasterio, vel vxor à viro, quemadmodum & furem, vel debitorem alium fugientem persequi licet, & quæ portat, ei auferre. l. ait prætor 10. §. si debitorem, ff. quæ in fraudem, dummodò causa notoria sit, seu questio non sit de subiectione, aut de subtractione iniusta, altoquin Iudici loci præsentandus esset captus, vt causam cognitam ei res auferatur, aut persona fugitiua reducatur, vti docet etiam Bart. n. 2. Rationem huius doctrinæ affert Auila cit. cap. 3. disp. 2. dub. 4. quoniam talis captio non est per modum jurisdictionis, sed potius vindicationis, aut necessariæ defensionis.

Alium casum affert Baldus in l. 1. n. 24. C. de Summâ Trin. quo liceat reum capere & punire extra territorium, videlicet si miles in exercitu delinquat, tunc belli dux militem punire potest, vel loci magistratum dare puniendum, quandoquidem generali consuetudine exercitus vniuersitatem constituit, vniuersitas autem jurisdictionem prorogare potest, ait Baldus.

13 QVÆRITVR IV. Num peregrinus delinquens in territorio alieno, puniendus sit secundum statuta & consuetudines loci, an domicilij sui. Resp. & Dico I. Si factum in vtroque loco, seu communi jure prohibitum sit, tunc puniri debet secundum statuta loci, vbi deliquit. ita Bart. in l. 1. n. 20. Baldus n. 22. C. de Summâ Trinitate. Clarus q. 85. n. 3. in praxi. Ratio est, quia delinquendo fit subditus jurisdictioni, neque refert, etsi nesciat poenam statuti, quia voluntariè delinquendo fit obnoxius poenæ etiam nolens, vti notat Baldus ibidem, & docui lib. 1. Th. mort. 4. cap. 20. n. 6. cum quibusdam exceptionibus.

14 Dico II. Si factum prohibitum tantum sit in loco delicti per propriam legem, v. g. ne carnes comedantur in vigilia S. Wolfgangi, tum quia peregrinus eâ lege non adstringitur, puniri non debet, nisi scandalum

dederit. Excipiendæ autem sunt leges, quæ specialiter spectant ad tranquillitatem alicuius communitatis, aut pacificam communicationem peregrinorum cum incolis, v. g. vt nemo frumentum efferat, nemo noctu per plateas arma ferat; ignorantia tamen harum legum probabilis peregrinos excusat. Vide quæ dixi cit. tr. 4. c. 12.

Venio ad alterum modum sortiendi forum ratione contractûs, vbi tria disputari solent. I. De quibus contractibus hîc sermo fit. II. An omnes contrahentes in loco, vbi contrahunt, iurisdictioni subijciantur. III. Quis sit effectus huius subiectionis.

¹⁵ Ad 1. Resp. cum Gl. hîc. Nomen contractûs latissimè accipi, vt comprehendat etiam quasi contractûs, videlicet si quis tutelam, curam, negotia alicuius administret, vnde obligatio oritur, l. hæres 19. §. si quis, & l. seq. ff. de iudiciis.

¹⁶ Ad 2. Resp. cum Gl. in c. 1. §. contrahentes, eod. tit. in 6. Abbate hîc n. 33, Felino n. 19. Non omnes peregrinos contrahentes in loco, inibi conueniri posse, sed si vel expressè vel tacitè se obligent ad rei traditionem, vel pecuniæ solutionem ibi faciendam, id verò præsumitur, si diu in loco moram trahant, vel inibi negotium aggressi sint, vel tabernam, aut horreum conduxerint ad vendendum, cit. l. hæres, §. proinde. Item, si consuetudo loci postulet, vt qui merces in foro, aut in tabernâ emunt, statim solutionem faciant, vt hîc Felinus notat n. 19. Denique si natura contractûs postulare videatur, vt videlicet emptori, cum pretium pro mercede obrulit, statim eius traditio fiat, vti Francus notauit l. c. n. 4. Cessante verò tali præsumptione, si peregrinus in loco alieno contrahat, non ideò ibi conueniri potest, sed in loco domicilij sui, vti habetur cit. §. proinde, quare Gl. ait in §. contrahentes, quòd solius contractûs ratione, si nihil aliud concurrat, non sortiatur aliquis forum.

Ceterùm si peregrinus de fugâ, aut aliâ fraude suspectus sit, cogi poterit ad satisfaciendum, quòd soluere velit in loco domicilij secundum Gl. in cit. §. proinde, ver. debeat, & sumitur ex l. 2. §. penult. iuncta Gl. ff. de iudiciis.

Et simile est, quòd tradit hîc Felinus n. 20. Baldus in l. 3. C. vbi in rem actio. Si peregrinus in equo tuo transeat, quem tibi repetenti reddere non vult, quòd eum cogere possis, vt satisfidet de sistendo se coram suo Iudice, alioquin sequestrabitur equus.

His adde, si quis institorem seu factorem in loco alieno constituerit, tum in pertinentibus ad eiusmodi negotiationem dominum conueniri posse coram Iudice loci, vbi negotium cum factore geritur, quia perinde est, ac si cum domino ibi contractum sit, cit. l. hæres, §. apud, iuncta Gl. ver. defendere, & §. vlt. Instit. quòd cum eo.

Ad 3. Resp. Si contrahens reperitur in loco, videlicet diocesi, in quâ contraxit, tum ab Ordinario citari potest in illa causa, & compelli v. g. per censuras ad comparandum, postquam verò ex territorio excessit, tunc ad comparandum personaliter per citationes & censuras compelli nequit; si tamen requisitus seu citatus contumaciter non compareat, nec satisfaciatur, fieri potest missio in bona & possessiones eius, si inibi habet; si minus, decernetur missio faciendâ in bona alterius diocesis ad requisitionem Ordinarij eiusdem loci. Ita habetur in cit. §. contrahentes, & explicat ibi Gl. Ancharanus col. 1. Francus num. 1. & 3, Innoc. hîc in principio; Abbas n. 36.

Tertius ac præcipuus modus sortiendi forum est ratione domicilij seu habitationis permanentis; nam ratione eius absolutè aliquis subditus esse censetur, sicut docet Gl. in Clem. vn. ver. subditos, hoc tit. Imola hîc n. 9. vbi ait, quòd domicilium habitationis sit proprium & naturale forum. Consistit autem hæc proprietas præcipuè in duobus. I. Quòd Iudex domicilij iurisdictionem habet in personam, etiam dum extra territorium moratur, cum enim absolutè subditus sit, non tollitur eius subiectio per egressum, quamobrem personam etiam absentem constringere potest, non quidem reali citatione seu capturâ (cum iste actus judicialis sit, per quem aliena iurisdictione violaretur) sed citatione verbali, hæc enim in proprio territorio decernitur, licet eius intimatio per nuntium

tium foris fiat, vti bene docet Ioan. Monachus in cap. 1. n. 8. eod. tit. in 6. Felinus hic n. 24. Abbas n. 42. vbi concludit, quod subditus v. g. clericus beneficiarius per præceptum ac sententiam Episcopi sui etiam extra territorium præcipienti existens excommunicari possit, sicuti latè explicauit lib. 1. Th. mor. tract. 5. p. 1. c. 4. n. 7. & 8. licet contradicat Atilia de censuris p. 2. cap. 3. D. 2. dub. 2. concl. 4 & 5. Alterum est, quod subditus ratione domicilij, nisi extra territorium delinquens præuentus sit, citari ac puniri possit, atque ob contumaciam etiam absens excommunicari à Iudice domicilij, vti docui cit. n. 7. & tradit Abbas cit. n. 42. Imola in c. 3. hoc tit. Gl. in l. 1. ver. conueniuntur. C. vbi de crimin. quamobrem Iudex domicilij concurrat cum Iudice delicti, ita vt detur locus præuentio- ni, atque in optione actoris sit, coram quo hominem conuenire malit, vt ex communi docet Francus cit. §. contrahentes, not. 2. & sumitur ex cit. l. hæres. §. vlt.

19 **Quæstio** est, vtrum, quæ dicta sunt, etiam locum habeant in ijs, qui quasi domicilium tenent in aliquo loco, videlicet studiosi in Academia, milites præsidarij, famuli & ancillæ, licet alibi domicilium fixum habeant, quod interim, dum in loco quasi domicilij morantur, ibi conueniri possint super contractibus & delictis etiam alibi commissis. Responsio est affirmatiua cum Gl. in l. 2. C. vbi de crimin. Farinacio in præxi, cit. q. 7. n. 5. Abbate in c. quod clericis n. 5. & videri possunt, quæ dixi lib. 5. Th. mor. tract. 6. cap. 10. num. 5.

Vltimum modum sortiendi forum ratione rei sitæ in territorio explicauit in c. 3. hoc tit. Neque hic aliud notandum, nisi quod ortâ controuersia de re immobili in alio territorio sita (si ea feudalis non sit) etiam Iudex domicilij adiri potest, ita vt in actoris electione sit, coram quo agere malit. Quod si verò ad Iudicem domicilij reum traxerit, is- que eum condemnarit, tum ex denuntiatione huius Iudicis sententiam latam exequi debet Iudex loci, vbi res sita est.

21 **NOTANDVM III.** Aduena ex quacunque causa seu delicto, etiam alibi commissio,

Romæ conueniri potest, cum ea communis omnium patria censeatur, l. Roma 33. ff. ad municipalem, & videri potest Farin. cit. q. 7. n. 12. Clarus q. 38. n. 25.

Ceterum si quis ex causa necessaria vel quasi necessaria eò accesserit, v. g. in causa Ecclesiæ suæ, vel vt Legatus, vel causa testimonij ferendi, aut appellaturus contra sententiam; tali casu petere potest, vt causa domum reuocetur, seu ad Iudicem domicilij, quia ibi melius instructus sit, & hæc facultas concedi solet, nisi periculum in morâ sit, vt in causâ electionis Prælati, quæ diu differenda non est.

CAPITVLVM PRIMVM

cod. Tit. in 6.

Romana.

PARAPHRASIS.

Archiepiscopus vel Officialis eius de causis subditorum Suffraganei sui cognoscere non potest absque licentiâ Suffraganei, quamuis vtraque pars litigantium velit, idque locum habet, siue ad Archiepiscopum appellatum sit, siue non.

SUMMARIVM.

1. Clerici sine consensu Episcopi etiam in-
risdictionem Metropolitanam prorogare
nequeunt.
2. Si ad Archiepiscopum, vel alium Super-
riorem appellatum sit, debet is prius de
iustitia appellationis cognoscere, quam
de causa principali.
Neque partes possunt consentire in iudi-
cem appellationis Papæ inferiorem, vt
hic ordo prætermittatur.
3. Et hæc locum habent etiam in delegato
Papæ.
4. Clerici absque consensu Episcopi in quof-
cunque arbitros compromittere possunt
in ordine ad bona patrimonialia, & ea,
quorum alienatio ipsis interdicta non
est.

5. Con-